

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 004.738.5:340.13(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2025.2.26>

Бугай М. В.,
аспірант науково-дослідної лабораторії
з актуальних питань кримінального аналізу
Навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України
Одеського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛАТФОРМ СПІЛЬНОГО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ ЦИФРОВОГО ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. У статті досліджено правові аспекти функціонування платформ спільного доступу до інформації (інформаційно-комунікаційних сервісів, побудованих за принципами децентралізації, відкритого розміщення даних або колективної участі користувачів у створенні контенту). Основну увагу зосереджено на сучасних викликах цифрового правозастосування, які виникають у зв'язку зі стрімким розвитком таких платформ, їхньою технічною складністю та наднаціональним характером. У статті акцентовано на невідповідності традиційних підходів до юридичної відповідальності в умовах алгоритмічного управління контентом, автоматизації модерації, а також використання штучного інтелекту для розподілу інформаційних потоків. Проаналізовано потенційні ризики, пов'язані з розповсюдженням дезінформації, порушенням права на приватність, зниженням рівня захищеності персональних даних та маніпуляцією громадською думкою. Визначено, що чинне національне законодавство в багатьох юрисдикціях не забезпечує належного рівня правової визначеності щодо статусу провайдерів платформ спільного доступу, обсягу їх обов'язків з точки зору запобігання правопорушенням та дотримання стандартів свободи слова. У межах статті обґрунтовано необхідність оновлення правового інструментарію цифрового регулювання з урахуванням практики Європейського Союзу (зокрема Директиви про цифрові послуги), досвіду судових рішень Європейського суду з прав людини та впровадження soft law-механізмів спільного регулювання. Автор наголошує на важливості формування спеціального правового режиму для платформ спільного доступу, який дозволив би ефективно врегулювати баланс між інтересами користувачів, провайдерів і держави. Визначено перспективні напрями розвитку нормативного забезпечення, серед яких: кодифікація термінології, розмежування ролей учасників цифрової взаємодії, посилення прозорості алгоритмів та створення незалежних регуляторних органів із наглядовими функціями. Зроблено висновок, що правове забезпечення функціонування платформ спільного доступу до інформації має виходити за межі суто технократичного підходу і передбачати комплексне правове моделювання, орієнтоване на цифрові права людини, інформаційну безпеку та правову передбачуваність цифрового середовища.

Ключові слова: *платформи спільного доступу до інформації, правове регулювання, платформи відео контенту, захист авторських прав, цифрові медіа платформи, регулювання онлайн-контенту.*

Buhai M. V. Legal aspects of the functioning of information-sharing platforms: challenges of digital law enforcement and regulatory prospects

Abstract. The article examines the legal aspects of the functioning of information-sharing platforms (information and communication services based on decentralization, open data dissemination, or collective user participation in content creation). The focus is placed on the current challenges of digital law enforcement arising from the rapid development of such platforms, their technical complexity, and transnational nature. The study emphasizes the inadequacy of traditional approaches to legal liability in the context of algorithmic content governance, automated moderation, and the use of artificial intelligence for distributing information flows. Potential risks are analyzed, including the spread of disinformation, violations of the right to privacy,

reduced protection of personal data, and manipulation of public opinion. It is noted that current national legislation in many jurisdictions does not provide sufficient legal clarity regarding the status of providers of information-sharing platforms, the scope of their obligations in preventing offenses, or compliance with freedom of expression standards. The article substantiates the need to update the legal tools for digital regulation, taking into account the European Union's experience (particularly the Digital Services Directive), the case law of the European Court of Human Rights, and the implementation of soft law mechanisms for co-regulation. The author emphasizes the importance of developing a special legal regime for information-sharing platforms that would enable an effective balance between the interests of users, providers, and the state. Promising directions for the development of regulatory frameworks are identified, including: codification of terminology, clear delineation of roles among digital actors, increased transparency of algorithms, and the establishment of independent regulatory bodies with supervisory functions. The article concludes that the legal regulation of information-sharing platforms should go beyond a purely technocratic approach and instead involve comprehensive legal modeling focused on digital human rights, information security, and legal predictability within the digital environment.

Key words: *information sharing platforms, legal regulation, video content platforms, copyright protection, digital media platforms, online content regulation.*

Постановка проблеми. Нині платформи спільного доступу до інформації стали важливою частиною цифрового середовища. Такі сервіси дозволяють мільйонам користувачів створювати, поширювати та споживати контент у режимі реального часу. Водночас вони стають джерелом нових викликів для правової системи. Поява фейкових новин, поширення дезінформації, втручання в приватне життя, збирання та обробка персональних даних без згоди користувача, що є лише частиною проблем, що виникають у процесі роботи таких платформ. Складність полягає в тому, що традиційні правові підходи, сформовані ще до появи цифрових технологій, не завжди ефективно працюють у нових умовах. На практиці це означає, що платформи часто самі вирішують, який контент дозволяти, а який блокувати або видаляти, використовуючи для цього алгоритми та автоматичну модерацію. Це створює ризики для свободи слова, прав користувачів та загальної правової визначеності. Національні законодавства різних країн поки що не виробили єдиної моделі регулювання таких платформ. У деяких випадках регуляція є надто м'якою, в інших може бути надмірно жорсткою або нечіткою. Водночас зростає потреба в оновленні правових підходів з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема практики Європейського Союзу, який пропонує більш системний підхід до регулювання цифрових послуг. Загалом проблема функціонування платформ спільного доступу до інформації потребує всебічного юридичного аналізу. Необхідно чітко визна-

чити їхній правовий статус, відповідальність за поширення незаконного контенту, а також знайти баланс між правами користувачів, інтересами держави та можливостями самих платформ. Саме ці питання лежать в основі даного дослідження, яке має на меті запропонувати шляхи вдосконалення правового регулювання та забезпечення ефективного цифрового правозастосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти досліджуваної проблематики на загальнотеоретичному рівні досліджувалися рядом вітчизняних науковців таких як: М. О. Баймуратов, О. В. Батанов, С. К. Бостан, Н. В. Заяць, Б. В. Калиновський, Н. В. Камінська, А. М. Колодій, В. В. Кравченко, І. В. Кушнір, Н. В. Кушакова-Костицька, Л. Р. Наливайко, О. В. Скрипнюк, О. Д. Тихомиров, В. Л. Федоренко та іншими.

Метою статті є комплексний аналіз сучасних правових аспектів функціонування платформ спільного доступу до інформації, виявити основні виклики, що постають перед цифровим правозастосуванням у цьому контексті, та обґрунтувати перспективні напрями удосконалення нормативно-правового регулювання з урахуванням міжнародного досвіду і потреб захисту цифрових прав користувачів.

Виклад основного матеріалу. Платформи спільного доступу до інформації, що формуються як цифрові середовища для збирання, збереження, обміну та поширення контенту, є новим соціально-правовим явищем, яке суттєво відрізняється від традиційних засобів масової інформації. Їхня

правова природа характеризується сьогодні складністю та невизначеністю, що зумовлює необхідність глибокого правового аналізу з урахуванням міждисциплінарного підходу. Такі платформи поєднують у собі риси комунікаційного сервісу, засобу масової інформації, технологічного посередника й цифрової інфраструктури для реалізації свободи вираження поглядів.

На відміну від класичних ЗМІ, де редакційна відповідальність є чітко визначеною, у випадку платформ спільного доступу відповідальність за зміст поширеної інформації може бути частково або повністю перенесена на користувачів, водночас самі платформи здійснюють непрямий, але потужний вплив на інформаційні потоки через алгоритмічне управління.

На нашу думку, на сьогодні ключовими ознаками таких платформ спільного доступу до інформації є: технічна можливість масового поширення користувацького контенту без попереднього редагування, наявність інструментів модерації контенту, що реалізуються як вручну, так і автоматично, використання алгоритмів ранжування, які формують інформаційне середовище відповідно до вподобань або поведінки користувачів, надання послуг через транснаціональні цифрові інфраструктури, що ускладнює застосування національного законодавства та економічна модель монетизації даних або реклами, що впливає на структуру контенту.

Крім того, наявність вищевказаних ознак зумовлює те, що платформи спільного доступу вимагають встановлення окремого правового статусу. Вони не можуть бути розглянуті виключно як провайдери технічного зв'язку або оператори контенту. У правовій науці та на практиці виникає необхідність уточнення поняттєвого апарату, включно з визначенням термінів «цифрова платформа», «контент-посередник», «цифровий сервіс», «алгоритмічна відповідальність» тощо. На нашу думку, вирішення проблеми правової класифікації таких платформ є ключовим кроком до формування ефективного регуляторного підходу, який дозволить не лише накладати обов'язки на операторів, а й забезпечити належний рівень захисту прав користувачів в умовах цифрового середовища.

У сучасному правовому просторі діяльність платформ спільного доступу до інформації постає як складне багаторівневе явище, яке функціонує в умовах автоматизації управлінських рішень, алгоритмічного контролю контенту та транснаціонального характеру цифрових сервісів. Ці особливості створюють низку концептуальних труднощів для національних механізмів правозастосування. У ситуації, коли класичні інструменти юридичної відповідальності та регуляторного впливу не встигають адаптуватися до темпів цифрової трансформації, виникає нагальна потреба у формуванні нових процедурно-інституційних підходів, здатних враховувати динаміку технологічних рішень і забезпечувати ефективний захист прав суб'єктів цифрових правовідносин.

З урахуванням цього особливої важливості набуває розвиток адміністративно-правових механізмів регулювання діяльності цифрових платформ, які, будучи складовою публічного управління, мають виконувати подвійну функцію: з одного боку забезпечувати ефективний державний контроль і правозастосування, а з іншого не допустити надмірного обмеження цифрових прав користувачів та інноваційної свободи платформ. На думку М. Барана, адміністративно-правовий механізм у сфері інформаційної безпеки слід розглядати як системну сукупність правових засобів, які охоплюють нормативне підґрунтя, інституційну інфраструктуру та практичні інструменти реалізації, спрямовані на захист особистості, суспільства й держави від інформаційних загроз [1, с. 199].

Як підкреслює М. В. Джафарова, важливою складовою такого механізму є процедура визначеність, що забезпечує передбачуваність державного втручання, гарантії належного адміністрування та доступність ефективного судового захисту [2]. Водночас К. Луценко акцентує на тому, що цифровізація публічного адміністрування сприяє зміцненню довіри до державних інституцій, створюючи умови для досягнення балансу між відкритістю, ефективністю та контролем [3].

У цьому контексті забезпечення функціонування платформ доцільно розглядати як комплексну систему, що охоплює три

взаємозалежні компоненти: нормативне регулювання, інституційну архітектуру та організаційно-функціональні практики. Їх ефективність залежить від взаємодії між державними органами, незалежними регуляторами, громадянським суспільством і приватним сектором. В основі регуляторної складової лежать такі акти, як Конституція України, закони «Про медіа» [4], «Про інформацію» [5], «Про захист персональних даних» [6], «Про електронні комунікації» [7], а також поступова адаптація до ключових європейських документів – GDPR [8], Digital Services Act [9], Digital Markets Act [10].

Особливої уваги потребує інструмент превентивного впливу та моніторингу. Йдеться про механізми раннього виявлення інформаційних загроз, взаємодії з IT-компаніями та меморандумів співпраці між державними органами й платформами (наприклад: Meta, Google, TikTok), що дозволяють у форматі співрегулювання реагувати на ризики дезінформації, забезпечувати прозорість реклами та обмежувати шкідливий контент. Такі підходи відповідають концепції динамічного партнерства, яка, як зазначає С. В. Легомінова та інші дослідники, має спиратися на чітко визначені стандарти взаємодії між державою та платформами [11]. Національне законодавство України ще не охоплює всю складність цифрового середовища: відсутній окремий закон про соціальні мережі, слабо врегульовані нестандартні сервіси (форуми, агрегатори, публічні канали в месенджерах). Саме тому особливо актуальним є поступове впровадження європейського регуляторного підходу, зокрема положень AVMSD, GDPR, DSA і DMA, що пропонують системне бачення цифрової екосистеми.

Серед ключових напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання варто виокремити посилення захисту персональних даних, прозорість онлайн-реклами, механізми маркування комерційного контенту, та рівноправного доступу до цифрової інфраструктури.

Україна орієнтується на європейську модель цифрового регулювання, що поєднує принципи ефективності, пропорційності та дотримання цифрових прав користува-

чів. Регламенти DSA [9], DMA [10], GDPR [8], Європейський акт про свободу медіа [12] і Кодекс практики з протидії дезінформації [9] утворюють цілісну нормативну і інституційну архітектуру, на яку доцільно спиратися при формуванні національної політики.

Однак, без належної інституційної спроможності та дієвих механізмів імплементації навіть найкращі норми не будуть ефективно працювати. Регулювання діяльності цифрових платформ перетворюється на один із ключових напрямів розвитку сучасного адміністративного права. Воно перебуває на стику між інформаційною безпекою, захистом прав людини та публічним управлінням, що вимагає оновлення традиційних правових парадигм і пошуку нових балансів у взаємовідносинах між державою, громадянським суспільством і транснаціональними цифровими акторами. Функціонування платформ спільного доступу до інформації в сучасному цифровому середовищі супроводжується глибокими правовими трансформаціями, що стосуються не лише змісту правового регулювання, а й механізмів його реалізації. На тлі глобальної динаміки цифрової взаємодії традиційні моделі правозастосування виявляють істотну обмеженість. Це потребує переосмислення підходів до юридичної відповідальності, регуляторного впливу й адміністративної реакції на порушення у віртуальному просторі.

Висновки. Функціонування платформ спільного доступу до інформації у цифрову добу постає одним із найскладніших викликів для правової системи, оскільки поєднує у собі транснаціональність, алгоритмізацію управління контентом, високий рівень технологічної автономії та потенційну загрозу порушення основоположних прав людини. У контексті правозастосування така багатогранність вимагає переосмислення традиційних підходів до відповідальності, процедурної легітимності та ефективності регуляторних інструментів. Проведений аналіз засвідчив, що національні правові моделі поки що не забезпечують належного балансу між свободою вираження, публічною безпекою, правом на приватність і ефективністю державного контролю. Досвід ЄС свідчить про різні рівні

залучення держави до регулювання діяльності цифрових платформ від мінімального до системного інституціоналізованого підходу. Україна, у свою чергу, потребує власної стратегії, яка базуватиметься на принципах правової визначеності, пропорційності та цифрової доброчесності. Адміністративно-правовий підхід до регулювання платформ спільного доступу до інформації вбачається найбільш релевантним у сучасних умовах, оскільки він дозволяє впроваджувати як примусові, так і співрегулятивні інструменти впливу на діяльність транснаціональних цифрових суб'єктів. Визначальними орієнтирами в цьому процесі мають стати Регламент ЄС про цифрові послуги (DSA), Регламент про цифрові ринки (DMA), GDPR, а також Європейський акт про свободу медіа, які задають новий вектор розвитку сучасного інформаційного права. На завершення слід підкреслити, що формування в Україні ефективної системи правового регулювання цифрових платформ має здійснюватися на основі синтезу європейських підходів та національного контексту. Необхідно забезпечити нормативну чіткість, інституційну спроможність регуляторів, прозорість алгоритмів, гарантії судового

захисту та активну участь громадянського суспільства у формуванні цифрової політики. Лише за цих умов цифрове правозастосування в Україні буде здатне адекватно відповісти на виклики сучасності та сприяти утвердженню інформаційної справедливості у цифровому середовищі. Разом із тим, механічне копіювання європейських моделей без відповідного адаптаційного ресурсу в українській правовій системі може бути неефективним. Тому доцільним є поступове впровадження положень цих актів у національне законодавство з одночасним зміцненням спроможності державних органів до цифрового адміністрування. Вирішальну роль тут відіграє гармонійне поєднання нормативної деталізації, інституційної координації та партнерства між державою, платформами й громадянським суспільством. Загалом адміністративно-правове регулювання цифрових платформ в Україні перебуває на початковому етапі свого формування. Його майбутній розвиток має спиратися на системний аналіз міжнародного досвіду, законотворчу ініціативність, прозору цифрову політику та орієнтацію на захист прав і свобод людини в новітньому інформаційному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Баран М. В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні: дис. д-ра філос. наук : спец. 081 «Право». Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2022. 268 с.
2. Джафарова М. В. Принципи адміністративного судочинства в новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. Vol. 101(2). С. 96-103.
3. Lutsenko K. Digitalisation of public administration: challenges and prospects. *Health Leadership and Quality of Life*. 2024. Vol. 3. P. 172-190.
4. Про медіа. Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
5. Про інформацію. Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
6. Про захист персональних даних. Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
7. Про електронні комунікації. Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
8. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). Official Journal of the European Union. 2016. L 119. P. 1-88. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>
9. European Commission. The 2022 Code of Practice on Disinformation від 16.06.2022 р. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>
10. Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Regulations (EU) 2017/2394 and (EU)

2019/1150 (Digital Markets Act). Official Journal of the European Union. 2022. L 265. P. 1-66. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R1925>

11. Легомінова С. В., Щавінський Ю. В., Мужанова Т. М., Дзюба Т. М., Рабчун Д. І. Правові механізми забезпечення інформаційної безпеки України в умовах гібридної війни. *Телекомунікаційні та інформаційні технології*. 2023. № 1(78). С. 105-112.

12. Regulation (EU) 2024/1083 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on establishing a common framework for media services in the internal market and amending Directive 2010/13/EU (European Media Freedom Act). Official Journal of the European Union. 2024. L 281. P. 1-62. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>